СВОБОДА — SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ДНЕВНИК — UKRAINIAN DAILY

УРЯДОВИЙ ОРГАН ЗАПОМОГОВОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДНИЙ СОЮЗ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ.

OFFICIAL ORGAN OF THE UKRAINIAN NATIONAL ASSOCIATION, Inc.

ТРИ ЦЕНТИ — РІК XXXII. — Число 149. — Джерзи Сіті, Н. Дж., пятниця, 27. червня, 1924

VOL. XXXII. — No. 149. — Jersey City, N. J., Friday, June 27, 1924. — THREE CENTS

Уряд висилає свого представника на конференцію премієрів

ВАШІНҐТОН, 25. Червня. — Президент Кулидж припоручив Френкови Келоґови, американському амбасадорови в Анґлії, взяти участь в конференції аліянтських премієрів, що має відбутися в Лондоні дня 16. липня.

Келоґ має виступати в характері особистого представника президента Кулиджа, себто має лишень приглядатися перебігови конференції.

ДЕМОКРАТИЧНА КОНВЕНЦІЯ ВЖЕ ПОЧАЛА НОМІНУВАТИ КАНДИДАТІВ.

НЮ ЙОРК, 25. червня. — Демократична конвенція поступила за нинішний день о стільки, що вже приступила до номінації кандидатів.

Яко перше імя поставлено Вілієма Мекаду, колишнього міністра скарбу в кабінеті його тестя президента Вудрова Вилсона. Именовання поставив каліфорнійський сенатор Джеймс Фелен. Ся номінація викликала цілогодинну демонстрацію. Фелен говорив, що Мекаду може й не є за Ку-Клакс-Кленом, але Ку-Клакс-Клен стоїть за ним.

Кромі нього поставлено ще яко кандидатів сенатора Андервуда та сенатора Робинсона.

Через згадку про Клена на салі прийшло до сварок, а то й до невеличких бійок.

Комітет для справи партійної програми ще не предложив конвенції начерку програми.

УРЯД ПОЗИВАЄ 50 НАФТОВИХ КОМПАНІЙ.

ВАШІНҐТОН, 25. червня. — Американський кабінет міністрів постановив почати судові доходження проти 50 нафтових компаній, які, на його думку, злучилися в спілку, щоби рабувати суспільність. На чолі спілки має стояти відоме підприємство Стендард Ойл Ко.

ХМАРОЛОМ У СХІДНІЙ ЧАСТИ АМЕРИКИ.

НЮ ЙОРК, 25. червня. — Цілу середно-східну частину Злучених Держав навістив тяжкий хмаролом. З усіх середносхідних стейтів доносять про поважні матеріяльні шкоди, заподіяні бурею, та про поважні втрати в людях.

В однім стейті Делавері погибло підчас бурі, що не тревала й пів години, пятеро осіб. Двоє людий погибло від того, що буря зірвала електричний дріт, наладований електрикою, та звалила його на прохожих.

ДОС ЩЕ НЕ ХОЧЕ ГОВОРИТИ.

ШИКАҐО, Илинойс, 25. червня. — Чралз Дос не хотів ще говорити на вічу, яке йому владили тут републиканці з промислу хатної обстанови. Він казав, що буде говорити аж тоді, як кампанія надобре почнеться.

НЕБУВАЛИЙ ПРОЄКТ ВИРІШЕННЯ СУСПІЛЬНОГО ПИТАННЯ.

ТОРОНТО, Канада, 25. червня. — На зборах Канадийського Товариства Урядників Діточої Охорони виступав з промовою едмонтонський суперінтендент Меклід. Він заявив, що, якби Уряд дбав тільки за дітий, кілько він дбає за худобу, та вбивав усіх дітий, які після всякої правдоподібности не потрафлять примінитися до суспільности, то суспільне питанне булоби вирішене за одно покоління.

СТРАЙК СЕНАТОРІВ ТРЕВАЄ ДАЛІ.

РАТЛЕНД, Месечузетс, 25. червня. — Републиканські сенатори стейту Ровд Айленду все ще на страйку. Вони всі з виїмком одного далі живуть в одному місцевому готели. Нині вони ще й роставили сторожу довкола готелю, кажучи, що хтось збирається силою їх забрати до їх стейту.

НАСЛІДКИ ВИБУХУ НА КОРАБЛИ.

НЮ ЙОРК, 25. червня. — Нині померла ще одна жертва вибуху нафти на кораблі „Еґремонт Кесел" у бруклинськім порті. Є ним Бенджемин Олсен, 36-літний робітник. Другі жертви випадку, як кажуть лікарі, ще мають надію виздоровіти.

ҐРІМ УДАРИВ У ДИНАМІТ.

ВИНСТОН СЕЙЛЕМ, Норт Каролайна, 25. червня. — Підчас бурі вдарив ґрім у склад динаміту коло каменолому. Наслідком сього вилетіло у воздух 150 фунтів динаміту. Шістьох робітників, що були близько дому, розірвало на кусні. Вибух було чути на дві милі довкруги.

ҐАЗОВІ МАСКИ ДЛЯ ПОЧТОВЦІВ.

ВАШИНҐТОН, Д. К., 25. червня. — Почтовий департамент звернувся нині до міністра війни Вікса, щоби призначив відповідне число ґазових масок для почтовців на зелізницях.

Тепер є 5,000 почтовців на зелізницях і всі вони мали-б дістати ґазові маски для охорони перед нападом бандитів, котрі вживають отруйних ґазів.

200,000,000 населення в 1974 році.

ВАШИНҐТОН, 25. червня. — Посол Джансон, із стейту Вашингтон, обчисляє, що населення Злучених Держав буде виносити в 1974 році 200,000,000 душ.

Він каже, що на основі нових обмежень про іміґрацію до Злучених Держав може прибути річно 167.000 нових іміґрантів на основі квоти, а 200,000 поза квоту. Длятого до приросту населення він дочислює на будуче лише 367,000 нових іміґрантів.

ГУВЕР ІДЕ НА ВАКАЦІЇ.

ВАШИНҐТОН, 25. червня. — Міністер Гувер виїздить на вакації до Калифорнії, де остане до 1-ого вересня с. р.

ВІРНО-ПІДДАНЧИЙ ВАТАЖОК.

Т. зв. „ґенерал" Булка-Балахович, що в свій час проводив протибольшевицьким ватагам, оголошує в польській пресі заяву, в якій оприкидує чутки про сформування ним спеціяльних відділів для боротьби з протидержавними змаганнями білоруського населення в межах Польщі. Балахович вірить, що „польська република доволі сильна для того, щоби справитися з протидержавницькими виступами". В парі з тим Балахович підчеркує вірність свою і своєї „армії" у відношенні до Польщі.

ХМАРОЛІМ В ТУРЧАНЩИНІ.

В селі Гнилій в Турчанщині дня 28. мая шалів хмаролім. Вода, що розлилась потоками з гір, позносила богато будинків, змила або замулила засіви, потопила худобу і дріб. Богато селян осталося беззахистними нуждарями.

„ДО КОЛОМИЇ!"

Польські часописи доносять, що при нагоді військових маневрів в околицях Коломиї, заповіджених на серпень, приїде туди президент польської держави Войцеховскі. При нагоді обіде він „кресові" міста Станиславів і Коломию". Польські часописи сподіються, що як Станиславів так і Коломия приймуть „достойного гостя" сердечно, без огляду на „народовосць" делеґацій, які так легко фабрикувати на провінції...

МІЖПЛАНЕТНА КОМУНІКАЦІЯ.

Часописи доносять, що якась богата французька рентієрка записала 100.000 франків на нагороду для того з фізиків, хто перший уможливить комунікацію землі з Венерою або Марсом. Можна сподіватися, що цих 100.000 франків скорше сплісніє, ніж найдеться петент на цю нагороду. Ґазетні репортери насміхаючися над добродушною рентієркою, яка хотілаб за такі дешеві гроші уфундувати цей, будь що будь, утопійний подвиг науки і техніки.

БОЛШЕВИЦЬКА ДЕЛЕҐАЦІЯ В КЛОПОТІ.

Анґлійський король Юрій запросив большевицьких делеґатів Раковського, секретаря Вітнера, морського атташе Беренса та консуля Беркіна на офіціяльне приняття у себе. Чужодержавні дипльомати по старим традиціям являлися у анґлійського короля все в двірських мундурах. Для комуністів мундур та ще до того двірський, річ зовсім неможлива. З прикрої ситуації спас їх сам король, бо згодився на те, щоби вони явилися у фраках, коли не можуть у мундурах. Большевики вибрали буржуазні фраки.

МІЛІЯРДЕР УМЕР ІЗ РАДОСТИ.

В Браїлі (Румунія) помер знаний міліярдер Емірокос. Його вважали набогатшим чоловіком у цілій Румунії. Його побив ґрець апоплектичний удар) наслідком схвилювання. З Лондону одержав був вістку, що вдався йому дуже добре один торговельний бизнес. Ця радісна вістка була причиною нечайної смерти Емерікоса.

ЩО ВАЖНІЙШЕ: МАТИ ЧИ ПАРЛЯМЕНТАРКА?

Місес Гілтон Філіпсон вибрано при останніх виборах до анґлійського парляменту. Та тепер вона зреклася мандату, бо має маленьку дитину; мусить більше займатися дитиною і не має часу на політику. Анґлійська суспільність дуже зацікавилася цією подією. Богато людей каже, що то найліпший доказ, що жінка не належить до парляменту. Кажуть: Коли вже жінка конче хоче бавитися в політику, хай не рефлектує на подруже життя!

ВЕЛИКАНСЬКА ПОЖЕЖА В РОСТОВІ.

У порті Ростова над Доном повстала пожежа, яка поширилася зі стихійною силою на весь простір порту. Згоріли між ин. всі склади чорноморсько-азівського пароплавного т-ва, всі портові склади дров і ин. паливного матеріялу і богато иншого добра величезної вартости.

ПАЛКА ЛЮБОВ, МЕДОВІ МІСЯЦІ І КУЛЯ В ЛОБ.

Він мав 20 літ, вона 18. Він був скарбовим „уржендніком", вона ученицею III. року уч. семинарії. Пізналися, покохалися і вже місяць пізнійше присягали одно другому вірність, а ксьондз і батьки благословили їх. А ще місяць пізнійше він набив її і втік з хати. Ще через який місяць вони стрінулись перед суддею, де правувались за свою честь, подружі права і — цілу шкуру. Палкого „молодого" присудили на 3 дні арешту і заміною на 15 золотих, але він не відсидів ані не заплатив кари: виходячи зі суду застрілив свою молоду жіночку а собі пустив кулю в лоб. Сталось це у Львові. Він звався Владислав Клосовскі, а вона Яніна. Кажуть добрі люде, що головною причиною такого їх подружого щастя була — симпатична теща!

СЛІДСТВО ЗА ВБИЙСТВО МАТЕОТІ ВЕДЕТЬСЯ ДАЛІ.

РИМ, 24. червня. — За звязь з убиттєм соціялістичного посла Матеоті арештовано нині Думіні, котрого мати була Американка та звалася Джесі Віліємс. Він самий родився в американськім місті Ст. Луїсі.

ВОНИ ВЖЕ ПОРОЗУМІЮТЬСЯ!

На терені польського сойму йшла недавно кампанія за пашпорти.

Премієр Ґрабскі станув на становищі, що громадянам польської републики Европа непотрібна, а як що вони вже дуже стужились за нею, так хай платять один міліярдик з хвостиком. Деякі посли, головно з Жидівського Кола, не мали зрозуміння для такого патріотизму й підняли галас, з якого, що правда, не вийшло нічого путнього. Відтак ондачее про знижку пашпортових оплат на 50 зл., скасування обмежень пільгових пашпортів і т. п. благодати. Одним словом: вікно до Европи знову відчинено!

Даремна радість... Бо ось невеличка примітка, яку пересочили нервові ґазетярі, говорить у тих телеґрамах: „Остаточна висота пашпортових оплат буде визначувана міністерством фінансів у порозумінню з мін. внутр. справ".

ВОЛОССЯ ЖЕРТВ ЛЯНДРІ.

Манія збирачів іде так далеко, що збирають уже й волосся. Того досі не було. Пять жінок і стількож чоловік завязялися дійти до посідання волосся жертв Ляндрі. Цікава ця збірка була на базарі в Сан Клю (у Франції). Сміливі збирачі хотіли викрасти це волосся. В пору приловила їх поліція, котра також пошукувала за цим волоссям, яка впала на слід великої кражі, доконаної в цій околиці.

Французький премієр Ерріо за приєднаннєм Німеччини до спільного порозуміння з аліянтами.

ЛОНДОН, 25. червня. — Французький премієр Едуар Ерріо заявив заграничним кореспондентам, що метою його заграничної політики є не тільки се, щоб Німеччину приняти до Ліґи Народів, але також, щоби приєднати її до спільного порозуміння з аліянтами, яке було би взаїмною запорукою мира і незайманости території.

Він додав, що за таким порозуміннєм, чи договором з Німеччиною, найбільше побивається французький міністер війни Нолле.

Анґлійці не дуже вірять, аби Німцям подобався сей плян.

МЕКДАНЕЛД І ОБОРОНА ФРАНЦІЇ.

ПАРИЖ, 25. червня. — Тутешня преса пише, що на недавній нараді з французьким премієром Ерріотом британський премієр Мекданелд відказався дати Франції писемну запоруку, що Анґлія буде обороняти Францію перед нападом Німеччини. Причиною відмови було се, що Ерріо не приняв пляну про порозумінне, яке предложив Мекданелд.

ПЕРШИНҐ У КОРОЛЯ АЛЬБЕРТА.

БРУКСЕЛЯ, столиця Бельґії, 25. червня. — Нині був у гостях у бельґійського короля Альберта американський ґенерал Першинґ.

МУСОЛІНІ ОСТАЄТЬСЯ ДАЛІ ПРИ ВЛАСТИ.

РИМ, 25. червня. — Нині відбулось тут зібранне більшости палати послів, в якому взяло участь понад 300 послів. На зібранню явився премієр Беніто Буссоліні і зясував політику свого правительство. Він заявив, що його правительство мусить держатися строгої дисципліни, щоб перевести в життє програму більшости парляменту.

Посли приняли резолюцію, в якій заявили, що правительство Муссолінія мусить остатись і надалі, бо воно заборолом в ттеперішньому тяжкому внутрішньому політичному положенню в Італії. Далі сказано, що у справі вбиття соціялістичного посла Маттеотті буде переведене справедливе доходження.

Заяву довіря фашістських послів для Муссолінія принято однодушно. Тепер не сумніваються, що Муссоліні останеться далі при власти.

НОВЕ ПРАВИТЕЛЬСТВО МУССОЛІНІЯ.

РИМ, 25. червня. — Дневник Трібуна пише, що в новому правительстві Муссолінія буде лише трох фашістів. Другі міністри будуть безпартійні.

ДОХОДЖЕННЯ У СПРАВІ ПОЛІТИЧНОГО ВБИВСТВА.

РИМ, 25. червня. — Сюди привезено з Медіоляну чотирох людий, яких влада підозріває яко співучасників убивства посла Маттеотті.

КРИТИКУЄ ГЮСА.

ПЕКІНҐ, столиця Китаю, 25. червня. — Російський большевицький дипльоматичний представник арахан критикував американського державного секретаря Гюса за його спротив проти російсько-китайської угоди про спільну контролю Китайської Східної Зелізниці.

Він сказав, що ані один чесний Американець не годиться з політикою Гюса.

НОВИЙ ЯПОНСЬКИЙ ПАРЛЯМЕНТ,

ТОКІО, столиця Японії, 25. червня. — Нині зібрався на першу сесію японський парлямент.

Найважнійшою справою, яку має тепер полагодити парлямент, є буджет держави на новий фіскальний рік, який містить теж фонди на відбудову міст, знищених землетрясеннем.

ЗРІСТ ЕМІҐРАЦІЇ З ПОЛЬЩІ.

ВАРШАВА, 16. червня. — З причини великої економічної кризи в Польщі зростає все більше число еміґрантів із Польщі. Згідно з статистикою еміґраційного уряду в Мисловицях виеміґрувало від 15-го квітня до 15-го мая с. р. около 6 тисяч робітників і то по більшости до Франції, Бельґії і Південної Африки.

МОСКВА У ЧИСЛАХ.

МОСКВА, 16. червня. — Статистичний відділ московського совету видав статистичний атляс про Москву з картоґрамами про населення Москви. В Москві живе тепер понад 1,511.000 мешканців, із цих 1,355.000 Москалів і 156.000 инших національностий. Жидів є більше як 86.000. Після революції значно впало число Французів і Німців у Москві. В публичному званню є 776.000 людий, з цих 220.000 робітників і 225.000 урядників. Безробітних є 95.000, з чужого удержання живе 85.000, а 70.000 промисловців не держать помічних сил, 64.000 осіб помагає в домашньому господарстві, 10.000 займається свобідною професією, 5.000 промисловців працює з підрядними силами, рентієрів є 2,000. Число жінок у Москві більше як число чоловіків, а саме на 1000 чоловіків припадає 1.042 жінки. Перед війною припадало на 1000 чоловіків лише 840 жінок. По старости найбільше число мешканців між 20 і 30 літ. Останніми часами значно збільшилося число жонатих; на 1000 чоловіків є 589 жонатих, а на 1000 жінок 464 замужних. Після революції 1920 року впало число мешканців на 990.000, цебто на 46%, але в останньому році піднісся до 47%.

"SVOBODA" (LIBERTY)
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays, at 83 Grand Street, Jersey City, N. J.
Owned by the Ukrainian National Association, Inc.

Edited by Editorial Committee.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911, under the Act of March 8, 1879.
Acceptance for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917, authorized July 31, 1918.

SUBSCRIPTION RATES: Three cents a copy		ПЕРЕДПЛАТА: Поодиноке число три центи.	
One year	$ 7.00	На рік	$ 7.00
Six months	$ 3.75	На пів року	$ 3.75
Three months	$ 2.00	На три місяці	$ 2.00
Foreign and Jersey City Rates.		В Джерзи Сіті і заграницею.	
One year	$10.00	На рік	$10.00
Six months	$ 5.00	На пів року	$ 5.00
Three months	$ 2.75	На три місяці	$2.75

За кожду зміну адреси платиться 10 центів.

За оголошення редакція не відповідає.

В Канаді належить висилати гроші лише на т. зв. Foreign Money Order.

Адреса: "SVOBODA", 83 GRAND STREET, JERSEY CITY, N. J.

ВОСКРЕСЕННЄ АНТАНТИ?

Конференції, які так запопадливо відбуває новий французький премієр Еріо з анґлійськими та бельґійськими міністрами, показують на важні події, які потихо приготовляються в Европі. Бельґійські ґазети відай і випустили вже кота з мішка, коли вони заявили, що антанта вже воскресена наново, що вона вже почне функціонувати в дуже короткім часі та що лондонська конферниця з 16. липня буде лишень формальним завершенням нового укладу сил в Европі.

Коли справді антанта буде воскресена, то настільки се буде стара антанта, що буде в ній нового?

Стара антанта, як відомо, се був союз Анґлії, Франції та Росії, зверненої проти мілітарної сили Німеччини, Австрії та Італії. Він був обчислений на случай війни, але, коли ся війна нарешті вибухла, то до спілки антанти пристали ще й другі держави, які чулися загроженими можливостю німецької переваги. З укінченнем війни, як не стало спільного страховища, розлетілася антанта. Серед аліянтів виринули непорозуміння. Як вовки, що разом полювали оленя, зївши його, стають їсти один другого, так аліянти стали ворогувати один до другого. Нераз питанне війни висіло на волоску. Найбільше з усіх ворогували межи собою Франція, яка, боячися німецького повстання, хотіла Німеччину знищити раз на все, та Анґлія, яка від німецького розгрому боялася вже більше військової сили Франції, як Німеччини. З огляду на те, що Анґлія все була мілітарно слабша від Франції, Франція все диктувала аліянтам, що вони мають робити супроти Німеччини. Була се отже не антанта, а диктатура мілітарної Франції над всіми аліянтами, над всею осередною та західною Европою.

Анґлія програвала однак свою боротьбу проти Франції лишень по части. Вона, так сказатиб, програвала битви, але вигравала війну. Самий час прийшов на допомогу Анґлії. Час доказав, що французька „мирова" програма знищення Німеччини неможлива, бо, як згине Німеччина, то з нею згине й Франція. Висловом сього переконання були послідні французькі вибори, при котрих побідили завзяті противники дотеперішної французької політики, побідили люди, які вважали, що Німеччині треба дати можність жити й працювати, бо лишень в той спосіб можливе нормальне життє в Европі. Та в Французів все ще остав старий страх перед німецькою помстою. Там ще й досі ходять лячні чутки про тихі зброєння німецької молодежи. Кождий знає, що Німеччина не має можности роздобути собі великих гармат та потрібної до війни амуніції, але застрашеним Французам якогонебудь німецького опудала досить. Новий французький уряд мусів числитися зі сею полякою Французів та дати французькому народови якесь запевненне, що їм нема чого боятися німецької пімсти. По се й Еріо їхав до Лондону та Брукселі, щоби такі ґарантії дістати. Сі ґарантії й мають становити відбудову антанти.

Як видно, нова антанта малаби ґарантувати Франції, що на случай як Франція вступить Німеччині та дасть її можність відбудовуватися політично та економічно, а Німеччина сеї нагоди захотілаби зужити для нового мстивого нападу на Францію, то Франція дістане проти Німеччини поміч від Анґлії та Бельґії. Значить, нова антанта малаби бути ґарантією для Франції для удержання мира без розбивання на прах Німеччини. Правда, наколиб в Анґлії або Франції прийшли до керми старі політики з воєнних часів, то ся антанта моглаб легко повернутися в нове оружа гнету над Европою. На се, однак, покищо не заноситься.

БОЛЬШЕВИЦЬКА ГОСПОДАРКА

Як доносять московські большевицькі ґазети, державне большевицьке видавництво в Москві постановило віддати фабрикам паперу вісім і пів міліона книжок, яких друк коштував державу більше міліона золотих рублів.

Урядова заява виразно признає, які се були книжки. Се книжки про комунізм, про його основи, про його заслуги й користи. Урядова заява подає також, чому державне видавництво рішилося на такий крок. Се тому, бо сих книжок ніхто купувати та читати не хотів.

Справа справді дуже характеристична. Характеристична тому, бо прецінь сі міліони книжок писали комуністичні письмаки, які так гордо всюди носяться зі своїми перами, як качур з своїм хвостом. Прецінь сі книжки не видавали без большевицької цензури, але допєрва, як вона признала написану книжку корисною та підходячою з усіх боків. Прецінь сі автори й комісії й цензори показали, що на тому, чого народ хоче, знаються на стільки, що медвідь на звіздах.

Справа не маловажна тому, бо видати вісім міліонів книжок коштує не мало гроша. Державне видавництво обчисляє кошт на міліон золотих рублів, але тут не зачислено ще оплат комісарам. Однак, і без сих оплат комісарам-авторам, міліон золотих рублів се для держави, фінансово так слабої, дуже богато. За сі гроші можнаби видати богато пожиточних річий, яких люди потребують і які вони радо читалиби. Як не хотіли видавати книжок, то можна було сі гроші повернути на допомогу голодуючому населенню або відбудову зелізниць. Місто сього большевицькі комісар [illegible]

СУЧАСНІ ВІДНОСИНИ НА ЗАХІДНО-УКРАЇНСЬКИХ ЗЕМЛЯХ

(допись з краю)

На західно-українських землях під окупацією Польщі відбувається зараз тиха, однак постійна і напружена боротьба. З одної сторони стоїть польський уряд — з другої всі суспільні верстви українського громадянства.

Серед української суспільности перевівся протягом року досить значний процес уздоровлення відносин та внутрішньої консолідації. Він є замітний так в нутрі самого громадяньства через наладнання і скріплення партійного життя— як і на зовні в одностайнім відпорі цілої суспільности проти навали заборон і розпоряджень польського уряду.

Від 14. березня 1923 можна запримітити два етапи в розвою громадянського життя на Західно-українських землях: проголошення трудової партії автономічної політики — другий етап, довший, важнійший та більше плодовитий у здобутки на культурнім і політичнім полі — це час тихої а активної реакції проти наступу польського уряду і суспільности. Що правда гасла автономії видвигнула була тільки трудова партія і то її частина, однак фактом все таки зістанеться, що викинені кличі мали досить негативний вплив на цілу суспільність, тим більше, що вона тоді мусіла находитись під некорисним вражінням розпорядження 14 березня. Та як вже згадано, час цей тревав коротко, частина членів трудової партії приготовила і перевела у себе зміну складу Народнього Комітету, тим самим і зміну політичного проводу партії та її напрямів.

Автономічне проголошення трудової партії мало безперечно не добрий вплив, однак принесло в дечім і користь для наладнання орґанізаційного політичного життя на західно-українських землях. Українські партії, котрі вже істнували, починають застановлятися над тим, що треба їм приступити до скріплення свого життя—побіч того творяться по більшій части з бувших членів трудової партії ґрупи невдоволених з політики Народнього Комітету, вони починають жити для себе власним орґанізаційним життям, взагалі дається відчувати замітний рух по дотеперішнім майже кількалітнім застою. Повстають нові українські часописи викликані потребою хвилі котрі сповнивши в части або і зовсім свою намічену задачу, задержують однак і на дальше істнування. („Наш Прапор").

Як відомо майже всі політичні партії в останнім часі відбули свої зїзди, повибирали нові управи та намічено шляхи тактичного поступовання так у відношеню до польської держави, як і других політичних партій. Найбільше діяльности і рухливости проявляє тепер безперечно новозаснована на зїзді в Станіславові „Партія Національної Роботи" (бувша течія „Заграва"). Діяльність її не обмежилась на круги інтеліґенції, а пішла і в глуб краю — між селянство. Популярно редаґований часопис партії „Новий Час" є сьогодня найбільше поширеним друкованим письмом не лишень в Галичині, але і на Волині. Великою заслугою цеї партії належить уважати і це, що вона много причинилась до знесення так званого „морального сокальського кордону". Як що партії удасться побіч свого революційного шляху у відношенню до кругів української інтеліґенції задержати конечну мірку тактовного поступовання і як що у ній не почнуться відчувати впливи особистих інтересів, — що на жаль звичайно діється в українських полі- [illegible]

велике значіння для національного освідомлення українських мас. — Українська Радикальна Партія відбула свій зїзд та вибрала нову управу. Перевагу в партії мають зараз національні круги, що є впрочім зовсім льоґічним висновком з теперішнього положення на західно-українських землях, хотяй як дивним видається нашим есерам на еміґрації ця співпраця з українськими „реакційними" партіями.

Трудова партія перевела у себе операцію і приступає до нового життя, та тяжко вірити, щоби реконвалесцент по тяжкій небезпечній недузі, міг скоро прийти до себе. З дотеперішньої тактики „Незалежної ґрупи Трудової Партії" можна судити, що праця партії піде властивими шляхами при чім треба брати під згляд трудне положення внутрі самої партії, витворене неґативним відношенням впливових людей автономічної течії до теперішнього проводу. Сама течія, яко така, небезпеки не представляє, але пасивним відношенням її провідних людей до нової політики партії незвичайно утруднюється провід і праця нововибраного Народнього Комітету.

Партія соціал-демократична як відомо поділена на дві фракції, відтинок правий не проявляє діяльности, фракція ліва сильнійша та добре зорґанізована без сумніву проявляє значну діяльність, однак она для непоінформованих блище незамітна, через це, що партія не має змоги проявляти її на зовні. Оба органи партії щоденник „Вперед" і тижневик „Земля і Воля" від довшого часу закриті розпорядженням львівської поліції.

Партія Християнсько-суспільна висилає вправді своїх делеґатів на всі міжґрупові наради та сходини і голосує там навіть за дуже революційними постановами — однак здається на тім і обмежується ціла її діяльність.

Проти українського громадянства стоїть польський уряд, котрий старається лікувати всякі боляки на нашім національнім орґанізмі, котрий переконує навіть найбільших мрійників, та приклонників „співпраці" з польською державою, що праця з ними неможлива, що польський уряд працює та тільки для знищення всего, що українське. Який небудь уряд був би при владі —він нищення українства буде консеквентно переводити. Всіми можливими засобами, які стоять урядові до розпорядимости у відношенню до безборонного населення, — переводить він свої пляни в життя. Арештованням, закриванням товариств, не уділюванням дозволу на заснования нових, переслідування осіб, що заняті в громадянській праці— всякими можливими средствами, котрих і вичислити годі всякі прояви культурного, чи взагалі орґанізаційного життя. Найсильнійше дається відчувати це переслідування в останнім часі на полі шкільництва, так народного, як і середного. Ті розпорядження, котрі на еміґрації читається тілько, як розпорядження і читачі там можуть лишень дивуватися як далеко посувається нешанованя всяких прав і законів в польській державі — то ці всі заряджєння щодо заведення польської мови, як урядової в школах „з руською мовою викладовою" (термін український польським урядом знесений) — ці жадання провадити книги, катальоги і дневники в польській мові, ця найновійша заборона пласту для учеників середніх шкіл — це все в краю відбивається живим відгомоном не лишень у душі старшого [illegible]

ділянку життя, де відношення польської держави чи громадської установи до українства булоби відмінне, воно на кождій сторінці життя та в кождім напрямі є консеквентно-безпощадне. Чи осягне однак польська держава успіхи зі свого поступовання, то розвязка цього питання залежить і може залежати тільки від українського населення Західно-українських земель.

Економічне положення в Польщі трудне — оскільки фінансове положення польської держави хвилево поліпшилось, то сталось це тільки шляхом зубожіння горожан польської республики. Надмірні податки на загальну дорожню відчувають прикро не лише польські громадяне, але і здавалось сильні фінансові польські економічні інституції як це бачимо з вістий в останнім часі про зголошення невиплатности великих польських банків і промислових фірм. Скілько отже прикрійше мусить відчувати економічну крізу українське громадянство, українські культурні та економічні інституції, котрі не мають не лишень жадної піддержки зі сторони уряду але й на кождім кроці, в переведенню кождого пляну стрічають на трудности і переслідування. І справді приходиться дивуватись жертвенности української суспільности, котра при тім економічнім перетяженню складає чисельні і значні грошеві датки на фонд „Рідної Школи", на власну пресу, фонд від інвалідів і політичних вязнів і т. д., та що більше на удержання власного високого шкільництва. Про все, що має дбати держава, це все мусить старатися саме громадянство та власними засобами і средствами без допомоги державної екзекутиви удержувати волею суспільства культурне, економічне і політичне життя нації. Цю жертвенність українського громадянства в краю мусить тим більше оцінити, що не була вона рівномірною для всіх верств населення, пляново переведене оподаткування мається щойно тепер перевести в життя.

По 14. березні м. р. давались нераз чути голоси, що нам прийдеться творити на Західно-українських землях власне істнування, оскілько не хочемо бути поставлені поза скобки всякого орґанізованого суспільного і державного життя. Обставини примушують нас уважнійше прислухуватись до тих голосів, придивитись рівно і до умовин теперішнього життя в краю.

Стан, що витворився тепер на Західно-українських землях не ріжниться вже зовсім від намічуваного в нас поки що в теорії життя „держави в державі". Безперечо серед такого стану богато здобутків тратиться, ворог відбирає нам їх з рук, або унеможливлює їх вартість для час, та чим більше тратиться, тим більше мусить повставати здобутків нових, пристосованих до вимог теперішнього життя, незалежних формальностей польських урядів. І таке положення вже тепер ясно завважується на Західно-українських землях та тільки при витворенню такого стану— що між иншим витворюється в великій мірі завдяки шовіністичних польських політиків — не українське населення під польською окупацією буде безсильне супроти польської держави — тільки польська держава зі веїсю своєю поліцією, військом та тюрмами буде являтись безсильною супроти положення витвореного гнобленим та позбавленим всіх користий державного життя українським населенням.

(„Національна Думка").

ПРОСЬБА ЧИТАЛЬНІ У СЛОБОДІ ЗОЛОТІЙ.

Дорогі Браття і Сестри!

Добігає десятий рік від тої хвилі, як ударив перший грім світової бурі — десятий рік воєнної грози, смерти, голоду, холоду і пошестий, які принесла нам війна. Через нашу країну проходила кілька разів боєва лінія. Поля наші порили ґранати і окопи. Богато сил пропало без сліду; тисячі наших батьків і братів поклали свої голови на далеких, високих, снігом засипаних Альпах, на зарінках Сербії, на рівнинах Поділя і Волині, в землі французькій і всюди-всюди, де лише лилась кров. Сотні наших людий загнала людська ілоба в холодні мури Талергофу і далеку холодну Сибір. Сорок тисяч наших народніх героїв забрали пошести в слотливу осінь 1919. року за Збручем, по яких заплакав народ сумною піснею:

„Засумуй трембіто
Та по всему світу,
Що зівяло Галичанам
Сорок тисяч цвіту..."

Позісталу часть нашої Народньої Армії зїли пізнійші табори смерти. Домбє, Берестє, Стшалкова, Чортків, Тернопіль, львівські Бриґідки, Яловець, Перемишль, Пикуличі, Вадовиці, Тухоля —се місця сих таборів, які кервавитимуть народне серце до судуго віку.

Не стало тисячий народніх робітників. Звелось народне життя на бездороже. Богато наших Товариств, які до війни так гарно процвітали, тепер ледви животіють, бо немає тих щирих народніх робітників, яким на серці добро народнє.

Але і при сих трудних обставинах, серед яких ми тепер опинились, проявляються проби загоїти воєнні рани, наладнати наше життя.

Такий гарний прояв є і в нашому селі Слободі золотій.

Затих рев гармат; люди починають жити спокійнійше і починають думати над тим, щоб якось наладнати народнє життє в нашому селі. Треба відновити Товариство, яке гуртувалоб людий в сю тяжку хвилю. Таким Т-вом є в першу міру „Читальня Просвіти". Як гарно розвивалось у нас се Т-во до війни... У нас був власний дім, в якому містилась каса, кооперативна крамниця, театральна саля і канцелярія Т-ва. Наша молодь згуртована в Т-ві „Січ" гордилась малиновим стягом і власною орхестрою. Та війна знищила все. З нашого дому осталось звалище, заросле навкола бурьяном, по якому блукав вітер та гніздились сови. Прапор пропав, орхестра також, а з театральної обстанови, виконаної артистом-малярем паризької академії штук красних не лишилось й сліду. Та в єдности сила. Народ може спільними силами все зробити. У нас і є такий гарний прояв. Спільно приступили ми до направи нашого читальняного дому. Але засоби наших громадян знищених війною далеко не вистарчають на се. Село наше спалено два рази. Не стало богато тих людий, які перед війною горнулись до народнього діла.

Та ми тямимо, що далеко за океаном живуть наші Брати і Сестри, яких загнала туди зла доля, а яких не діткнуло може так болючо світове лихо. Хоч Вони від нас далеко за океаном, то нас єднає одна, спільна Вітчина, яка тепер розшарпана і скервавлена, а яка нам всім однако дорога. Думаємо, що наші Брати і Сестри не забули про своїх земляків, над якими стряслось тяжке лихоліття.

В тій надії звертаємось до наших Братів і Сестер за океаном з братньою просьбою помогти нам наладнати наше війною розбите життя. Віримо, що у наших земляків за океаном живе почуття спільности з рідною країною і що Вони не відкажуть нам своєї помочи в сім добрім ділі.

Слобода Золота, 14. цвітня, 1924.

ЗА ВИДІЛ Т-ВА:
Іван Гуцал, голова.
Волод. Гуцал, писар.

По блищі інформації прошу писати на адресу: **Miss A. Korolishin, 2637 W. Walton St., Chicago, Ill.**

ЛИСТ З КРАЮ.

Беско, 1. червня, 1924.

Любий Приятелю!

Не пишу до Вас руською азбукою зо взгляду на тоє що може трудно було би Вам перечитати, хотяй знаю, що Ви по руски добре читаете. Очікувавєм від Вас листу, в которім напишете мені як їхалося Вам до краю в которім сподіюся що много ліпше [illegible] як у нас. Щасливим чувбуйся знайшовшися там где стілько свободи і добра.

Користаючи з нагоди, що я до вас пишу лист хочу допросити Вас чи Ви би там межи нашими людьми не знайшли купця може на хату з огородом в Закутю до того належала би полонинка під лугом з 1½ луки то ест близь 1½ морга поруги бенківці. Продавбим єсли би знайшовся купец на мій дім мурований которий укінчу дім дуже красний як знаєте самі надаеся на інтерес, як склеп, реставрація, трафіка і инші річи. Єст вже на укінченю. Ціна 5.000 долярів. А може би знайшовся хто, щоби пожичив за порукою 3.500 долярів мігбися заінтебулювати на реальности татуся і моєй давбим з гори % жаданий на 3 літа або половинку під лугом вічним правом за процент од 3.500 долярів на 3 літа. Мені потреба бо я хотів бим ставити млин паровий і тартак а при тім фабрику мила, пасти і смарів на вози. А єсли навіть найшовбися купец на цілий наш маеток татусів і мій то продамо всьо як ест т. є. дім мурований, стодола, сад, 3 коні, 4 корови, свині і т. д. всьо як ест, дальше дім з огородом другий около 16 моргів ґрунту і дім мій мурований 13 убікацій за ціну 13.000 долярів.

В кождім случаю прошу Вас дуже постарайтеся о одно або о друге чи третє але щоби то були свої люди, бо я ту маю купців але чужих то не хочу продати їм.

Обави нема найменшої, бо ест прецінь красний маеток.

Не гнівайтеся на мене що зараз в першім листі напастую Вас, але признатися мушу що узнаю Вас за найблизшого собі чоловіка і приятеля. Ви дуже подобалисьтеся мені бо таких як Ви, то дуже мало. В Боську межи Поляками а русинами трохи ест незгода але то все мине. Писавбим більше о таких справах, але зіставлю собі на пізнійше. У нас дуже великі горяча і посуха, врожаї не найгірші, щоби Бог хоронив від граду і бучі.

Поздоровляю і цілую Вас сердечно і всіх наших і очікую від Вас відповіди. О тоє що просивєм Вас, то ласкаво займіться щиро за що буду вдячний дуже.

Поздоровляю Вас еще раз Ваш щирий **Павел Бобак.**

ДО УКРАЇНЦІВ ЗІ СЕЛА БЕСКО, ПОВІТ СЯНОК!

Лист той, котрий одержав на днях від Павла Бобак начальника громади села Беско. Подаю до відома всім Українцям села Беско чи не було би то добре для нас, щоби всі сини зі села Беско, котрі тут в Америці жиють зібрали помежи собою тілько гроший, щоби ми могли той дім мурований купити на (Народний Дім) се дуже добра нагода для нас.

Отже користаймо з тої нагоди, коли надаєся. Встид для нас, щоби ми пустили там когось иншого. Той дім вам знаний добре всім, надається для нашого народного добра! Отже всі як один зі села Беско я В. Теплій (Іжик) кличу до праці! Треба нам туть вибрати комітет, щоби занявся збіркою гроший на то діло. Се не є так богато для нас кілько нас ту є в Америці. Тому, що той дім має коштувати лиш $5.000 а се буде памятка для наших дітий з Америки.

Отже Братя Українці зі села Беско час нам поставити свою власну хату і в ній всі разом гукнути Не Пора! Братя не понехаймо сеї нагоди тільки що сила старaймося. Громада по нитці та бідному сорочка. Хто би хотів з наших людий з села Беско довідатись в тих справах прошу зголоситись до Василій Цеплій (Іжик) на адрес:

Wasyl Cieply Isyk, Box 167,
East Vandergrift, Pa.

ПЕРЕПИСКА РЕДАКЦІЇ

Н. В. і О. С., Боффало, Н. Й. Колиб помістити звіт із вашого віча, то через це далобся доказ, що треба протестувати проти Ляхів і Румунів, а не треба протестувати проти тих, що вигубили екзекуціями і голодом вище 10 міліонів Українців. Чи може [illegible]

АНДРІЙ ЧАЙКОВСЬКИЙ.

ЧЕТВЕРТА ЗАПОВІДЬ.

Повість з галицького життя.

(Докінчення).

(39)

— Цілком просто, я виступав так сказати би у двох особах: серед конокрадів, я був Черупа а між тими, як ти називаєш, порядними людьми, я був Пандяком. Це назвисько лишив я тобі, воно й так не моє, а позичене. Як я ще служив при інжинірах, я знайшов клунок. В йому були папери, та трохи біля, та ще инчі дрібниці. Там була метрика Павла Пандяка. Час уродження минався з моїм небогато, і метрика могла мені придатись. Я її заховав на всякий випадок. Це назвисько подобалось мені краще чим моє родове і тому я записався в Підболотцях Пандяком. Його так завели в метрику при моїм слюбі, а відтак при твойому хрещенню. Черупою я лишився для конокрадів, а також і для суду. Колиб цього було потреба. Отож я тобі Василю, батько лише по крови, а не по назвиську. Я не хотів наражувати тебе на людські язики. Тепер як би тобі скрутно стало жити в Самбірщині, то піди собі з відсіля геть, де того люди не знають.

— Чого ви так наставали на інтерцизу? Василь хотів за одним заходом розвідати все.

— Це було для нас обох потрібне. Я загадав покинути моє ремесло, спродати мій ґрунт на селі, і перенестися до міста, саме до Самбора. Хатина Підліської мені подобалась. Колиб вона дісталась твоїй жінці, яби її був легко купив, і тут заложив собі колодійську майстерню. Від твоєї тещи, я би їй був за жадні гроші не купив, бо я нераз про це закидав...

— А для мене який з цього міг бути інтерес?

— Хиба не розумієш? Я маючи зажевнену оселю в Самборі був би моє в Підболотцях продав, а гроші булиб тобі в половині дістались, бо тобі ґрунту не треба.

Василь не дуже те розумів, але вже далі не допитувався.

— Ви мені тільки жури спричинили... Василь все ще стояв на становиську, що батько його скривдив і що він прийшов сюди на те, щоб за свою кривду опомянутися. Батько був тепер смирненьким, податливим і Василь посував над ним свою перевагу і тому ріжним питанням — обвинуваченням не було кінця.

— Бодай ти більше жури не мав, як від мене... ти мені не тільки жури та кривди заподіяв, та я нічого не кажу.

— Щож я такого вам зробив? Не почуваюсь до нічого.

— Гм... як ти прибіг на Вигоду, коли мене катували. Я розумію, що тобі це було не мило. Ти плакав, побивався, зімлів... але не тому, що твого батька катують, синівське серце в тобі закаменіло. Мені здається, що як би ти, був тоді знав, що я Черупа, а не Пандяк, ти бувби навіть не прийшов подивитися на мене. Бо тебе лише твоя подрапана слава обходила а не моє терпіння. Шкода, що ти того не знав, бо мені булоб легче тебе не бачити. А то мене гірше заболіло чим ті хлопські побої, коли мій син, моя кров не знайшов для мене нічого кращого над проклін на батька.

— Щож я мав зробити в такім разі, чого ви від мене сподівалися?

— Капиночку серця, співчуття, синівського привязання, милосердя. — Черупі задріжав голос. Василь почув на собі вагу того обвинувачення і йому стало важко на серцю. Тепер він зійшов з ролі обвинувателя до ролі обвиненого. Черупа здавив в собі жаль, отер слезу з ока і ґоворив далі:

— Отже і ти, сину, не без вини, правда? Та я не хочу тобі випоминати, не хочу тебе обвинувачувати. Тебе все те прибило, що ти не був паном своєї волі, я це розумію. Але опісля ти мав час отямитись і направити провину. Ти до мене ні разу не навідався, хоч я до тебе переказував, а ти й сам знав, що я в біді. Не кажиж, що ти святий, а я грішник...

Та воно так сину. Ми розстаємося на довше, а може на все, бо я можу не вернутись. Не розставаймося в гніві, не лихо словімо себе, а розстаньмося так, як батько з сином повинні розстатися на порозі смерти....

Я тобі маю ще одну тайну відкрити. В коморі за сволоком лежить мій старий молитвослов. Бережи його мов ока в голові, колиб я не вернувся, то прочитай, що на послідній сторінці записав. Знайдеш там написано, де я заховав ґроші. Вони є в кількох місцях закопані. Ти їх вийми і роздай тим, що потребують. Розумієш А-ле аж тоді до цього берись, коли переконаєшся, що мене нема в живих. За той час гроші не пропадуть, не бійся. Там паперів нема.

А тепер здоров будь мій сину. Женись по серцю. Я тебе благословлю...

Він півів руку в гору і перехрестив.

Василь перебував в свойому серцю страшну боротьбу з собою. Чи поцілувати ту батьківську благословлячу руку, чи відтрутити її і остати на принятому вже раз становищу, що він не має батька, що всі нитки крови між ними пірвані. Василеви здавалося, що біля його голови метушаться два духи супротивні, які йому заєдно нашіптують як зробити. Оден каже:

— Він тобі не батько, споганив тебе знеславив, з хати прогнав, відцурався — плюнь на него, пощо тобі такого поганого батька? краще не мати жадного.

А другий дух шепотів крізь слези:

— То твій батько, твоя кров. Не добивай його в тій важкій годині розлуки. Ти можеш одним словом повернути його на добру дорогу. Коли його не відтрутиш тепер. Хибаж не ти говорив о. Городецькому, що колиб і лихий батько потребував помочі від скривдженої дитини, то треба йому помогти хочби з нараженням свого „я". Чи так ти додержуєш те, вročисте слово? А четверта заповідь: шануй батька, матір! Чи зможеш ти навчати других цьої заповіди як священик, коли сам того не зробиш?

— Не слухай його, шептав дух перший...

Василь послухав того другого духа. Він узяв благословлячу батькову руку і кріпко її поцілував. Відтак взялись оба в обійми... Дозорець, що стояв на коридори відхилив двері і побачив, як засуджений злодій в арештанцькій сірачині держав в обіймах молодого священика. Вони оба плакали.

Коломия, в грудню 1919.

Кінець.

ПІД МОСКОВСЬКОЮ ОКУПАЦІЄЮ.

Політпросвіта на селі.

„Оце пісня гарна нова,
Починайте її знова"...

Від коли большевики прийшли на Україну, від тоді пишуть вони й доказують, що найважніща справа — це політичне й культурне освідомленне села. З першими частинами большевицької армії йде великий аґітаційний апарат і зараз же розпочинає „освідомляючу роботу". Очевидно вся та праця йде під диктат Москви.

І тепер в семому році такої праці на приказ Центрального Комітету „Російської Комуністичної Партії" (Р. К. П.) мається н аУкраїні розпочати та „найважливіща ударна робота", бо „тепер село стоїть на роздоріжжі і переживає переломовий момент", бо „від того яким воно буде, залежить дальша доля радянської влади та нашої партії" — читаємо в офіціяльному комунікаті.

В семому році пишеться, що „робота, яка провадиться в сучасний момент у цьому напрямі, дуже непляномірна й мало доцільна". І взивається вести роботу пляномірну, послідовну. За основу такої роботи треба взяти вольну хату-читальню з її бібліотекою, курсами для поборювання неграмотности, школами для дорослих, та інчими культурно-освітними установами, що є у волости.

В хаті-читальні має бути стінна ґазета. Жадна культурна робота на селі не може провадитися без погодження з роботою хати-читальні, яка обєднує всю політично освітню роботу в межах волости.

До роботи в хаті-читальні треба запрягти представників місцевого селянства, виконкому КСМ (Комітету соціялістичної молоді) кооперації та спілок, зорґанізованих робітників землі й лісу, професійних спілок жіночих відділів та робітників освіти як: учителя, аґронома й землеміра. Особлившу увагу треба звернути на притягненнє сільського учительства до політично-освітної роботи.

Також червону армію треба використати як слід для звязку зі селом, а це через відпустників, кадровий склад терітоярільних частин, допризивників та інчі червоноармійскі частини.

Головну увагу належить звернути на бібліотеки. Треба виробити нормальний катальоґ хати-читальні, подбати о відповідні книжки, які собою становилиб цілість для освітно-політичного образування. Такі комплєтні збірки книжок як найскорше порозсилати на місця.

Для практичного переведення цеї наміченої праці треба призначити до повітового буджету більше гроший особливо на удержанне завідуючих хатами, читальнями та орґанізаторів.

Це все не новина. Що року повстаряється та сама пісня, що року стверджується, що проведена робота не осягнула успіхів, що року стоїть українське село, „на роздоріжжі" і знов зачинається те саме...

Яка причина дотеперішніх неуспіхів? — Не помилимося коли скажемо, що централістичний русифікаторський дух.

(„Новий Час").

— Мамо, тота нова учителька ніщо не знає.

— Чому?

— Бо все питається, як що називається. А якось тут питалася мене, чи я не знаю, як називається наше місто.

Чоловік: Алеж ця печеня не має ніякого смаку!

Жінка: Якжеж це так? У кухарській книжці написано, що вона дуже смачна, коли її так приладити!

Вона: Ви може думаете, що я вже така дуже стара?

Він: Алеж пані! Зовсім ні! Ви певно не такі старі як виглядаете. Гм — самособою — я хотів сказати, ви виглядаете богато молодші, як ви є.

Сим подається до відома всім нашим читачам, що присилаючи до поміщення ріжні оголошеня до часописи „Свобода", треба рівночасно враз з оголошеннями присилати і належиітсть за них. Щоби читачі могли орієнтуватися яка належитість має бути прислана враз з даним оголошенньм, будуть ласкаві за кожде написане в оголошенне одно слово числити 2 ці коли таке оголошенне має 30 або більше слів. За оголошення котрі не мають 30 слів платиться 50 цнт. за раз. Ся постанова входить в життя 1. грудня б. р. Виняток творять лишень відділи У. Н. Союза, котрих оголошення мають бути підписані місцевим урядом відділу. Всі оголошення мають бути присилані до адмістрації „Свободи" 5-6 день перед днем оголошення іх в часописи, так що колиби вимагала сего потреба, був час порозумітися зі сторонами. Сторони котрі не схотять пристосоватися і придержуватися повисших правил, не можуть відтак нарікати на часопись, що непоміщено їм оголошеня чи оголошень.

Адм. „Свободи".

ПРОТОКОЛ

З РІЧНОГО ЗАСІДАННЯ ГОЛ. УРЯДУ У. Н. СОЮЗА

відбувшогося на днях 20, 21 і 22. лютого 1924 р. в домі У. Н. Союза під ч. 83 Гренд ул. в Джерзи Сіті, Н. Дж.

ДИСКУСІЇ НАД ЗВІТАМИ ГОЛОВНИХ УРЯДНИКІВ

Дальший тяг дискусії над справозданнем Редакц. Комітету.

(Докінчення).

(10)

Після річевої аргументації між членами Ред. Ком. а редакторами і другими головними урядниками, Редакційний Комітет годиться всяке відреченне зі свого докладу до справоздання викреслити.

Рекордовий секретар відчитує скарги відділів за непоміщуванне і затраченне їх дописей і звітів. В дискусії над тими скаргами сконстатовано: що так як з приниманнем і полагодженнем таких справ неведеться жадної евіденції, годі є усталити хто за такі случаї поносить відвічальність. В виду того збори поручають секретареви в їх імени інтересованих перепросити та о скілько це ще можливе зло направити а адміністрації Свободи і Ред. Комітетови дали інструкцію веденя такої евіденції таких справ на будуче, щоби лишався слід як такі справи полагоджуєся.

До кімнати засідань входять о. Сполітакевич і гром. Целевич, і председатель пояснює чому їх запрошено. А що „докази" ще неприйшли, просить д. Целевича обяснити присутних головних урядників що він знає в справі того компромітуючого листа який до него з краю прийшов а який десь в інших руках находиться а не в него.

Гром. Целевич висказує своє здивованне, що его лист може знаходитися в чиїхсь руках. Сумнівається, щоби сей лист міг бути до него тай ще такий компромітуючий, однак поки его не побачить предложеного неможе о тім нічого більше сказати. Предчуває однак що це є нич більше тільки якась погана інтриґа і провокація.

На запит І. Каштанюка, чи істнує в краю Рев. Ком., та як відноситься край до уряду Дра Петрушевича, д. Целевич відповідає і доказує що такий комітет істнує і розвиваєся. Що до уряду Дра Петрушевича то д. Целевич неприїхав сюди з повновластями від того уряду але може впевнити, що край дуже високо цінить його заслуги. Цілком природно що обставини між краєм а урядом не є нормальні і дуже трудні, при чім немож обминути всякого тертя, але треба бути дуже злобним щоби кождий найменчий інцідент використовувати для кирині. На жаль туть іде більша і завзятійша борба о личні амбіції чим о народне визволення. Гром. Целевич сподівався застати тут ґрунт більше політично підготований і зорґанізований на поперте визвольних змагань краю, для піддержки народного життя у всіх його культурних ділянках. Переконуєся що туть на тім поли працювати трудно і тому й вертає там де его кличе честь і обовязок. Дальше висказує всі потреби краю які чекають нашої помочи та просить о поперття всіх тих змагань рідного краю до здобуття належного єму місця між культурними народами.

О. Струтинський інтерпелює д. Целевича о відношенню Дра Назарука до Дра Петрушевича, а д. Целевич відповідає, що про відносини Дра Петрушевича найкрасше поспитатися самого Дра Назарука. До нього теж треба вдатися зі запитами в справі листа, котрим ріжні люде, які місто народної роботи роблять лищень народну кириню, вжили на зробленне великого шкандалу.

Д. Д. Андрейко стверджує, що саме на підставі того листа повірив в істнованнє другого листа щей гіршого і більше компромітуючого і тому дав згоду на ужиття его імени під „Основи політики" редакційного комітету, за які тепер так завзято нападає на нас, своя і загранична преса.

В часі загальної дискусії над цею справою, о. Струтинський впроваждує до кімнати засідань і представляє пана Чижа співредактора Народної Волі, котрий приніс докази, про які говорив Редакційний Комітет Свободи.

Предсідатель сейчас візвав п. Чижа до предложення тих доказів, даючи єму право голосу.

Пан Чиж, сумніваєся та питаєся д. Целевича, чи він уважає „цей збір" за відповідний щоби перед ним розкривати тайни а д. Целевич відповідає, що п. Чиж може робити, що хоче, на свою власну відвічальність.

Тогді, п. Чиж застерігшися еще, щоби йому опісля видано спис всіх присутних і відпис протоколу з того, що за час єго побуту туть буде говорено, зачинає свою бесіду від того: як то колись була федерація, а тепер є Оборона але Свобода не хоче її попирати; Як колись Свобода не хотіла слухати федерації, так тепер Оборони тому лише, що лідерами одної і другої були і є, одні і ті самі люде; Пан Чиж жалувався дальше, що ще нім він приїхав до Америки, Свобода єму прихильною не вміла бути, а наконець п. Чиж показав листа і скоро его відчитав. Лист цей написаний визначним бувшим членом боєвого комітету в Галичині. Автор того листа, людина чесна і ідейна, брав активну участь в революційному русі і нераз життя своє наражав, аж в кінци був арештований. Ледви з життєм втік з тюрми на Чехословакію, де й переживає вже не як революціонер або член такого комітету, але як жертва війни і революції, людина зломана і нервово розстроєна. Та й таким будучи, він не покиддає ідеї, для якої тільки терпів. Тому й до друзів своїх в Америці пише, менше більше так: Ратуйте. Не оглядайтеся там на жадні орентації і не політикуйте, тільки поміч давайте, бо не орентації Вашої але помочи потребує край. З Петрушевичом чи против него, коби лише якнайбільшу поміч дати. Не перебирайте в способах якими можна поміч зібрати, хочби треба строїти танці, забави, кабарети. Робіть все що лищ там можливе, щоби лиш поміч нести. Робіть а не політикуйте. Шліть поміч правильно і обильно. Не дайте бідному краеви загибати в ляцькій неволи. Піддержіть революційний рух, і т. д. Автор листа не просив нічого для себе ані не вказує на чиї руки поміч слати.

Коли п. Чиж скічив читати, д. Целевич зажадав показання собі коверти, щоби знати до кого той лист був писаний. Пан Чиж признав, що був адресований до д. Целевича. Тогді д. Целевич жадає свого листа але п. Чиж не віддав і т. д.

Щоби вкоротити тую прикру сцену, на поставлене І. Каштанюком нагле внесенне, поперте д. Р. Слободяном ухвалено над справою прийти до порядку денного. А всі, що не є членами головного уряду опустили сейчас засіданнє.

З призволення предсідателя піднимаєся перервану дискусію над звітом Ред. Комітету.

І Каштанюк інтерпелює: чи Ред. Ком. веде яку евіденцію свого діловодства, докази спільного порозуміння між самими членами Комітету, звідки і як оно береся і коли. Чи Ком. Ред. має які протоколи або інші нотатки на яких може оперти свої твердження, бо звіт не тільки, що не дає жадного образу праці комітету але каже здогадуватися що він хотів вести інакший напрям в Свободі як велося.

Ред. Комітет признаєся що нічо такого не веде і немає.

Каштанюк просить сконстатувати цей факт і таке поступованнє Комітету тай каже: що Комітет вчера обстоював, нині того відпираєся. Як забаглося єму книгарні в Ню Йорку то й мав, а коли з того вийшов крах то вину звалював на екзекутиву. Від відвічальности за напрям Свободи викручуєся. Ба ще гірше, бо навіть між самими членами комітету нема солідарного поступовання ні порозуміння. Раз кладуть підписи під основи а відтак коли переконуються що під основами нема основ, підписи свої квестійонують. Комітетови то легко робити. В него нема евіденції як і що він робить.

Справоздання всіх членів екзекутиви з всіми найдокладнійшими виказами цілорічного руху 25 тисяч членів і цілого обороту міліонового майна орґанізації, тревало не цілих три години і ще здавалися декому за довгими. Щож казати, коли решту часу майже цілих три дни забрала інтриґа, епізод якої ледви що скінчився. Факт, що нас тут на тім місци, примушено слухати викладу про Оборону, то не політика, але напасть у власній хаті. То.....

Д. М. Мурашко заявляє, що з так званою Обороною ані з її лідерами немає нічого спільного, та рішучо домагаєся, щоби Каштанюк це послідне слово сейчас відкликав.

Д. Д. Андрейко і Струтинський, складають такі самі заяви і домагання.

На візвання предсідателя, Каштанюк відкликає послідне слово, щоби ним, так як не хотів, нікого не ображати.

Будучий напрям орґану У. Н. С. в справі народної політики.

На підставі предложення Редакційного Комітету річне засідання по обширнім передиспутованню до теперішної народної політики прийшло до пересвідчення що напрям орґану в народніх справах повинен стояти на слідуючих основах:

1) Признаємо тільки одну Україну, яка сягає усюди, де живе масами український народ. Заявляємося рішуче проти всякої діленици, хочби тимчасової, української землі і народу. Вважаємо конечним, щоби визвольна боротьба за нашу державу велася нерозривно злученними силами всіх Українців. Для тої цили Україна повинна створити один головний осередок, який має підготовити український народ до загального повстання за волю. В тій нашій центральній революційній владі мають бути люди, спосібні до переведення революційної роботи, без огляду відки хто походить. Вважаємо конечним, щоби в тім революційнім уряді були представники українських селян, які становлять основну силу нашої нації.

2) Щоби створити таку центральну владу, потреба скликати загальний конґрес усіх Українців, які готові взяти участь в революційній роботі. На тім конґресі потреба поставити головні точки революційної програми, а саме, що через революцію ми хочемо добути свою власну, українську державу.

3) На нашу думку саме американська еміґрація а взглядно її центральна політична орґанізація Обєднання має змогу дати почин до скликання такого конґресу, бо ся еміґрація найсвобіднїща і найбогатша. Відси може виїхати делеґація яка може поробити усі приготування, щоб конґрес удався.

Колиб перевести цю справу, тоді сповнилобся великий крок наперед, бо створилобися серце для цілого українського орґанізму. На европейській еміґрації живе богато тисяч українських скитальців, а між ними є люди з воєнним та державним досвідом. Притім може би і неодна льокальна боєва ґрупа прислала своїх відпоручників з краю.

На кождий спосіб ціла Україна дізналаби ся, що маємо свій всеукраїнський державний осередок, біля котрого згуртувалибся усі, що бажають своєї держави.

4) Покиж це діло переведеться, потреба нам давати поміч на такі цили, які найбільше пожиточні для національної справи. Такими справами є:

1) Поміч рідній школі, читальням, народним домам і другим інституціям по селах і місточках.

Запомогу треба давати передусім тим, где потреба показуеться найпекучійша.

2) Потреба підпомогти наші бурси промислові, де українська молодіж вчиться ремесла. Ремісник це незалежний громадянин, який не втратить ніколи своєї національности, єсли був патріотично вихований. Україна потребує сотки тисяч ремісників.

3) Потреба помогти передовсім тій молоді у високих школах, яка вчиться технічної науки. Україна не має доріг, ні зелізниць, ні уреґульованих рік, ані плянового залісcіння. В українській земли спочивають від віків скарби, які ждуть на українських гірничих інжинірів. Нам потреба тисячів людий з технічним образованнем. Таксамо потреба нам військових академиків і коли найдуться охочі і спосібні треба їм помогти.

4) Не сміємо забути за наших інвалідів та сиріт, які впали жертвами за нашу визвольну боротьбу.

5) Потреба поратувати ті наші централі, які працюють для наших селян і робітників, але потреба і вказати на ті недостачі, які досі у них були. Ті недостачі передовсім у тім, що у їх виділах нема селян. Через це нема трівкої лучности між централями та селами і богато роботи іде на марне.

6) Належить помогти письменникам і всім людям, які потрібні для державницької роботи.

На поставлене д. Ст. Кудриком внесенне, поперте д. М. Шевчуком одноголосно ухвалено, напрям Свободи, так як зреферував его тепер Ком. Ред. приняти так як був читаний.

В дальшій дискусії над добром орґанізації сконстатовано що кошта річного засідання треба покрити з фонду конвенційного і це формально ухвалено.

На предложення гол. рек. секретаря, сконстатовано, що статути вже давно вийшли а до конвенції ще далеко, тому й формально ухвалено статути друкувати.

На поставлене д. М. Шевчуком внесенне, поперте д. В. Гасієм, ухвалено дати вільну руку екзекутиві вести дальшу орґанізаційну аґітацію, що найменче в такій формі і мірі як до тепер.

З огляду що програма засідання зістала вичерпана, на поставлене д. Р. Слободяном внесенне, поперте І. Каштанюком, ухвалено засіданнє закінчити.

Гол. пред. д. С. Ядловський дякуючи всім головним урядникам за їх щиру працю, повагу і терпеливість яку на засіданню оказали, теплими словами желає всім щасливої поворотної дороги домів, проголосив річні збори скінченими.

І. Каштанюк,
гол. рек. секретар.

РІЖНІ ФОНДИ

(Вплачені до Обєднання в маю 1924).

І. ІНВАЛІДИ.

1. Бруклин, Н. Й. З концерту в честь Т. Шевченка, переслав о. В. Лотович 6.00
2. Юнґставн, О. З акафисту, переслав о. В. Довгович 2.53
3. Делож, Мо. від укр. кат. церкви переслав о. Лукаський 5.00
4. Нартгемптон, Па. Ст. Задубера 5.00
5. Аллентавн, Па. Збірка в Ам. Укр. Гор. Клюбі, переслав Стефан Мельничук 6.00
Зложили: по 1. дол.: Позібанчук Захар, Микієвич Дмитро, Пепюк Григорій, Мельничук Стефан; по 50 ц.: Рудакевич Ів., Турчин Дм. по 25 ц.: Заяць Ів. Бобеляк Ів. Малий Павло, Процак Іван.
6. Юнґставн, О. Від 218 У. Н. С., переслав Дм. Стецьків 10.00

Разом 34.53

II. ПОЛІТИЧНІ ВЯЗНІ.

1. Пітсбурґ, Па. Збірка на вічу Укр. Жіночого Т-ва „Труд", переслала Теодозія Онишків 28.93
2. Темс, Па. переслав Г. Маґун 7.00
Зложили: Гр. Солоденько 3.00, а по 2.00: Юрій Дрогомирецький і Іван Маґун.
3. Менчентер, Н. Г. З панахиди переслав о. Т. Василевич 11.00
4. Монессенн, Па. З панахиди пересл. о. Андрій Іванишин 37.00
5. Істон, Па. переслав Н. Н. 8.00
Зложили: по 2 дол.: Мик. Підгайний, Филимон Саґатий, а по 1.00: В. Дроботій, І. Крочак, О. Питляр, Д. Толбей.
6. Алентавн, Па. На весілю в Михайла Білецького зібрав Іван Заяць 5.00
Зложили по 1.00: С. Дащик. М. Білецький, Г. Пипюк, Меланя Худоба, і Іван Заяць.
7. Бруклин, Н. Й. З панахиди в укр. кат. церкві Сош. св. Духа, переслав о. В. Лотович 17.00
8. Перт Амбой. Н. Дж. З панахиди, переслав П. Щуцький 16.00
9. Вест Істон, Па. З панахиди в укр. кат. церкві Св. Духа, переслав Михайло Колодруб 12.00
10. Ню Йорк, Н. Й. Збірка на хрестинах у Івана Карпця 10.50
Переслав Павло Ганчарик, зложили по 1.00: Іван Карпець, Захарій Літовинський, П. Ганчарик, Марія Возняк, О. Волович, Роман Горбатюк, Андрій Руснак, Дм. Ґавзяк, Вол. Крук, Ів. Пелех, а Ф. Кліментович 50 ц.
11. Юнґставн, О. Збірка, переслав Дмитро Стецьків 9.75
Зложили: Марія Євчук 1 дол., І. Ярош 75 ц., по 50 ц.: Й. Загановський, Бурко Мартин, Глухан М., Д. Стецьків, Ф. Кузенко, С. Стахура, М. Ткачишин, І. Клюс, Бурий Г., Ів. Ґринечко, М. Корецький, М. Самаґурський, Євчук Д. Кость Вітишин; по 25 ц.: Стефан Сорока і Ст. Ґринечко.
12. Росфорд, О. З віча і панахиди, переслав Ол. Невойда 39.00
13. Рівер Фолс, Віс. В. Комар 2.00

Разом 194.70

III. РІЖНІ.

1. Балтімор, М. Д. На студентів з акафісту 4 дол., Йосиф Семенків 1 дол., разом переслав Й. Семенків 5.00
2. Мекаду, Па. Для укр. студентів на Лемківщині, з ювилейної панахиди Бр. св. Мих., від. 30 „Провидіння", 14 дол., а на укр. бурсу 20, разом 34.00
3. Бруклин, Н. Й. На „Просвіту" у Львові з концерту в память Т. Шевченка, переслав о. В. Лотович 6.00
4. Реймі, Па. На ремісничу бурсу в старім краю о. Микола Струтинський 10.00
5) Темс, Ва. Збірка для Стефана Федака, переслав Гр. Маґун 10.00
Зложили: Григ. Солоденько 3.00 Василь Піпа 2.00, по 1. дол.: В. Маґун, Григорій, М. Піпа, Микита Маґун, Ів. Парколоб, Вас. Бусько.
6. Юнґставн, О. З акафісту на укр. шпиталь у Львові, переслав о. Довгович 6.25
7. Нортгемптон, Па. На воєнні сироти, збірка в церкві св. Ів. Хрестителя 29 дол. о. Іван Кутський 3 дол., разом 32.00
8. Нортгемптон, Па. Ст. Задубера 5.00
9. Дельож Мо. На воєнні сироти від укр. кат. церкви через о. Лукаського 5.00
10. Ню Йорк, Н. Й. В. Загаєвич для еміґрантів на Кубі 10.00
11. Дельож, Мо. Укр. кат. церква, писанка, переслав о. М. Лукаський 10.00
15. Джерзи Сіти, Н. Дж. Одарка, Надія, Любов, Віра і їх отець Осип Логин 5.00
13. Сейнт Луі, Мо. Писанка, зібрана при мированню, переслав о. М. Данилович 10.00
14. Шікаґо-Борисайд, Ілл. Писанка, переслав о. сов. Н. Сіминович 10.00
Зложили: о. Сіминович 2 дол.; по 1.00: Тео. Тимінський, Н. Подлецький, Юлія Неборґ; по 50 ц.: Ст. Зелінка, М. Патроник стар., Кат. Більо; по 25 ц.: М. Чепільовська, А. Ґрощ, О. Бобик, Ева Шпорнило. М. Михайлович, Г. Фурчак, М. Білас, Ю. Гачко, а шкільні діти: 1.50.
15. Трентон, Н. Дж. Писанка, переслав Павло Стадник 14.50
Зложили: по 1. дол.: Лука Заблоцький, Павло Стадник, Петро Стадник, Ілько Лещишин, Олекса Наконечний; по 75 ц.: Пазя Стадник, Текля Івашків, Катерина Заблоцька, Вікторія Лещишин. Анна Решетар; по 50 ц.: С. Лещишин, Г. Цимбала, Гнат Івашків, О. Ґрещак, Мих. Сеньків, І. Масляк, Олена Слабіцька, Пелягія Вольчинська, М. Вольчинський, М. Вольчинський (дитина), М. Стадник і Вол. Стадник (діти) по 25 ц., Олекса Михальчишин 25 ц.
16. Мікісракс, Па. Бр. св. Василія Великого, від. 76 „Провидіня", з ювилейної панахиди, переслав М. Кіселиця 17.35
17. Рівер Фолс, Віс. Василь Комар, переслав М. Ґрубрин 3.00
18. Мекаду, Па. Бр. св. Михаїла. від. 30 „Провидіня", з ювилейної панахиди 14.00
19. Норт Тонаванда, Н. Й. Писанка, переслав Іван Богдан 14.00
Зложили: Богдан Іван 1 дол.; по 50 ц.: Богдан Катерина, Богдан Микола, Богдан Петро, Богдан Галина, Федорович Антін 1 дол. по 50 ц.: Федерович Магдалина, Федерович Волод., Федорович Миросслав, Мшалик Кость, Шустайка Марія, Баран Іван, Баран Микола, Захарків Микола; по 1 дол.: Матіяшин Томко, Еґрений Іван, Чізмар Микола, Васуля Пелягія, Турецький Семен, Бінько Олекса.

Разом 123.25 [249.06]

РІДНА ШКОЛА

(Жертви зложені до Обєднання в маю 1924).

1. Нюарк, Н. Дж. Микола Яворський 1.00
2. Клівленд, О. Андрій Сидір 1.00
3. Дітройт, Миш. Яків Поливка 1.00
4. Джерзи Сіти, Н. Дж. Укр. кат. зеркза св. Івана Хрестителя, писанка, переслав о. Лев Вань 16.36
5. Нортгемптон, Па. Писанка від церкви св. Івана Хрестителя 25 дол., а о. Іван Кутський 3 дол. разом 28.00
6. Борнсайд-Шікаґо, Ілл. Писанка зібрана на свяченім, переслав о. сов. А. Н. Сіминович 16.00
7. Обурн, Н. Й. З панахиди за погибших героїв в старім краю, відправленої в укр. кат. церкві, переслав М. Дейнека 23.50
8. Мінneаполіс, Минн. Писанка зібрана в укр. кат. церкві 39.35
Переслав Мик. Ґрубрин, а зложили по 1 дол.: М. Ґрубрин, П. Андрущак, Д. Колтик, П. Качмар, Л. Харчишин, М. Манзен, І. Деминик, С. Колюба, Й. Литвин, І. Коцюба, В. Колодка, В. Рефцьо, О. Пилатюк, П. Угринчук, І. Шміґановський, Я. Ґрубрин, Дм. Попко. Олекса Вонс; по 50 ц.: П. Вонс, К. Бреняк, І. Романчук, О. Симрозин, С. Стібак, П. Гайва, П. Бутрин, К. Качмар, дрібн. датками 17.35.
9. Бруклин, Н. Й. Укр. гр. кат. церков Сош. св. Духа, писанка, зібрана в Світлий Понеділок, переслав о. Вол. Лотович 15.00
10) Де Майн, Айова, Андрій Мельник і Олекса Сорока по 1 дол., разом 2.00